

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АРТ-ПРАКТИКИ В РОБОТІ ПСИХОЛОГА**

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр та найменування галузі знань)

спеціальність 053 Психологія

(шифр та найменування спеціальності)

освітньо-професійна програма Психологія

(назва однієї або декількох)

форма(и) навчання денна та заочна

КИЇВ 2024

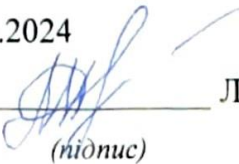
РОЗРОБНИК силабусу: доктор психологічних наук, професор, професор
кафедри психології, філософії та суспільних наук

 Олена КОСТЮЧЕНКО

Розглянуто та схвалено на засіданні *кафедри психології, філософії та
суспільних наук*

Протокол № 19 від 13.06.2024

Завідувач кафедри

(підпис)

Лариса ТАРАСЮК

Гарант освітньо-професійної програми 053 Психологія

(кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, філософії та
суспільних наук)

Олена ДУБЧАК

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Арт-практики в роботі психолога, ВК
2. Статус навчальної дисципліни	Вибірковий компонент
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	2й рік навчання, 4 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	4 кредити ЄКТС (120 год), з них: 40 год аудиторного навантаження (20 год лекційних, 20 год семінарських занять) та 80 год самостійної роботи.
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	залік
6. Інформація про консультації	За запитом здобувача вищої освіти в онлайн форматі
7. Мова викладання	українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Костюченко Олена Вікторівна (доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології, філософії та суспільних наук)
9. Контактна інформація викладача	м.т. 0980312861 Telegram https://t.me/ElenaViKo g2069544@gmail.com
10. Посилання на силабус на вебсайті Університету	
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Вивчення цієї дисципліни сприяє формуванню у здобувачів розуміння багатогранності та специфічності арт-практик при вирішенні психологічних запитів і проблем в різних сферах життя клієнта

<p>Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни</p>	<p>Мета вивчення дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти комплексного розуміння системи знань з теорії і практики арттерапії, <i>засвоєння</i> основних елементів, технік, особливостей реалізації арт-практики у вирішенні психологічних запитів і проблем в різних сферах життя клієнта; <i>усвідомлення</i> ролі арт-практики у професійній діяльності психолога; <i>надання</i> цілісного уявлення про принципи, засоби та особливості арт-практики.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вивчення історії формування, змісту, структури та функцій арттерапії; • формування в майбутніх фахівців уміння: <p>1) організувати і реалізувати арт-практику в роботі з клієнтами, 2) обґрунтовувати доцільність застосування певних арт-інструментів для вирішення конкретного психологічного завдання;</p> <p>3) оцінювати ресурсні можливості клієнта та оптимально задіяти й розвивати його творчий потенціал за допомогою арт-практики; 4) застосовувати арт-практику для самодіагностики, саморегуляції, а також у розвитку індивідуальних і професійних якостей, необхідних як для ефективного виконання професійних обов'язків, так і для всебічного розвитку власної особистості .</p>
<p>Формат проведення дисципліни</p>	<p>Під час навчання використовуються наступні форми та методи: презентації, бесіди і дискусії, індивідуальні науково-дослідні завдання.</p> <p>Віртуальне навчальне середовище, яке використовуватиметься у разі роботи в дистанційному режимі - Google Classroom.</p> <p>У дистанційному режимі лекції / практичні заняття будуть проведені за</p>

	<p>допомогою програм електронної комунікації Google Meet. Поточна комунікація з викладачем здійснюється через Classroom та корпоративну пошту.</p>
--	--

1. Тематика та зміст навчальної дисципліни.

Номер та назва розділу, теми, перелік основних питань	Вид навчального заняття	Форми і методи контролю знань	Кількість годин
<p>Тема 1. Теоретичні аспекти застосування методів арттерапії</p> <p>Сутність, об'єкт, предмет, мета, зміст, принципи, історія становлення та розвитку арттерапії. Сучасний стан розвитку арттерапії: арт-терапевтичні школи світу. Арттерапія в Україні: напрями та персоналії. Основні категорії арт-терапії: терапія, арт-терапевт, клієнт, кабінет для арт-терапевтичної роботи, арт-студія, сесія. Функції арттерапії (за Н.Є. Пурніс): діагностична, комунікативна, регуляторна, когнітивна, корекційна, розвивальна. Модель інтегративної арттерапії. Особливості та принципи роботи психолога методами арттерапії. Особистісна та професійна компетентність арт-терапевта. Професіограма арт-терапевта.</p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	8
<p><i>Організація арт-практики.</i> Основні поняття та етапи психологічного консультування засобами арт-практики. Особливості організації і проведення психологічного консультування засобами арт-практики: арттерапевтичний простір, вимоги до арт-психологічного кабінету, переваги арт-практики. Специфіка використання робочих матеріалів в арт-практиці: зображальні засоби, тканини, природні матеріали, музичні інструменти тощо. Психологічний вплив матеріалів в арт-психологічному процесі. Сфери застосування арт-практики.</p> <p><i>Корекційні та діагностичні можливості арт-практики.</i> Можливості та обмеження сучасної арт-практики. Арткорекційна робота в індивідуальному та груповому форматі. Проективні методи. Психодіагностика засобами проективного малювання. Проблема інтерпретації художньої продукції в арт-практиці. Інтеграційна стратегія інтерпретації художнього образу. Корекційна робота з образами та символами в арт-підході (К. Юнг, Р. Ассаджолі); символізм кольору; кольорова карта для арт-практики; інтерпретація ліній. Метод творчих</p>	семінарське заняття	Поточний; презентація доповідей; інд.опитування; виконання письмових завдань	8

<p>інсталяцій. «Метод каракулів» (Віннікот). Способи інтерпретації психомалюнків в психодіагностиці. Особливості арт корекційної роботи з дітьми. Методичні підходи до арт-практики з дітьми та підлітками. Застосування арт-практики в освітньому процесі. Фототерапія. МАК в психокорекційній роботі з дітьми та підлітками.</p>			
<p>Тема 2. Практичні аспекти використання методик і технік арт-практики</p> <p><i>Види арттерапії:</i> ізо-, лялько-, маско-, мандало-, казко-, фото-, музико-, бібліотерапія. Обмеження в арт-практиці.</p> <p><i>Інструментарій арт-практики.</i> Графічні арт-техніки. Прийоми роботи з папером, фарбами, олівцями, фломастерами та допоміжними засобами для них (пензлі, ролики, губки тощо); використання графічних арт-технік у психодіагностичній і психокорекційній роботі.</p> <p><i>Ігрова арт-практика.</i> Арт-техніки роботи з піском, глиною та іншими пластичними матеріалами Загальні уявлення про ігрову корекцію. Основні завдання ігрової корекції. Механізми психокорекційного впливу. Можливості ігрової арт-практики. Організація простору кабінету ігрової корекції.</p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	12
<p><i>Лялькотерапія:</i> форми, процес (виготовлення ляльок, використання ляльок для емоційного від реагування), види ляльок для корекційної та розвивальної роботи з дітьми, основні прийоми роботи із лялькою.</p> <p><i>Пісочна терапія:</i> загальні уявлення, механізми психокорекційного впливу, можливості, процес. Ключові характеристики пісочних картин. Пісочна корекційна арт-практика з дітьми.</p> <p><i>Музикальна психокорекція:</i> загальні уявлення; особливості використання, механізми психокорекційного впливу музики на людину. Музика та тілесні реакції. Кабінет для музикотерапії.</p> <p><i>Арт-техніки роботи з природними та синтетичними матеріалами:</i> мозаїки з зерен, з ракушок, робота з овочами, тканиною, гудзиками, шнурівками, сірниками, «малювання за допомогою клубка». Організація спільної зображувальної роботи в парах.</p> <p><i>Особливості роботи з метафоричними асоціативними картами.</i> Історія створення</p>	семінарське заняття	Поточний; презентація доповідей; інд.опитування; виконання письмових завдань	12

<p>МАК. Види та специфіка МАК. Принципи роботи з МАК. Помилки та дефекти МАК. Використання МАК в психологічному консультуванні. Принципи використання МАК в індивідуальній та груповій роботі. Техніки активізації ресурсних станів за допомогою МАК.</p> <p><i>Мультимодальний підхід та інтеграція різних видів психологічної арт-практики. Інноваційні арттехнології: перформанс, ритмотерапія, фототерапія, міфодрама, бібліотерапія, вокалотерапія, ольфактотерапія, плейбек-театр, техніки наративу. Особливості створення арт-корекційних програм.</i></p>			
---	--	--	--

3. Організація самостійної роботи студентів

3.1. Підготовка до семінарських занять.

Завдання з навчальної дисципліни «Арт-практики в роботі психолога» розробляються викладачем і передбачають тематичний перелік теоретичних та практичних завдань до кожного заняття, перевірку мультимедійних презентацій матеріалу доповідей, використання методичного матеріалу до дослідження когнітивних стилів особистості.

3.2. Матеріали для самоконтролю та самостійної підготовки.

Самостійна робота студентів (СРС) передбачає оволодіння студентом навчальним матеріалом передбаченим тематичним планом дисципліни, самостійне опрацювання тем навчальної дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, а також передбачає підготовку до усіх видів контролю. Навчальний матеріал дисципліни передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи вноситься в перелік питань підсумкового контролю який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять. Теми доповідей для СРС:

Тематика доповідей, рефератів для виступів студентів:

- Історія розвитку арттерапії.
- Терапевтичні та діагностичні можливості арт-практики.
- Арт-практик-бокс в роботі психолога з різними категоріями клінтів.
- Основні поняття та етапи психологічного консультування засобами арт-практики.
- Психодіагностичні можливості арт-практики.
- Психокорекційні можливості різних видів арт-практики.

- Презентація актуального виду арт-практики (за вибором здобувача: відповідно категорії клієнта, та його запиту).
- Особливості проведення арт-практики в онлайн-умовах (за вибором здобувача).

3.3. Індивідуальні завдання.

Індивідуальні завдання з дисципліни «Арт-практики в роботі психолога»: реферати, доповіді, есе та інші види індивідуальних завдань, запропонованих викладачем, сприяють більш поглибленому вивченню студентом теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Індивідуальні завдання (ІЗ) з дисципліни «Арт-практики в роботі психолога» виконуються студентами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача на основі вільного вибору теми завдання. ІЗ охоплює усі основні теми дисципліни.

При виконанні та оформленні ІЗ студент може використати комп'ютерну техніку, інформацію з Інтернету, статистичний, довідковий та інші необхідні матеріали.

4. Технічне та програмне забезпечення (обладнання).

Кожному здобувачу потрібно доєднатися до навчального середовища Google Classroom, оскільки там розміщуються навчальні матеріали, проводиться тестування, ведеться журнал оцінювання навчальних досягнень, є можливість для листування з викладачем.

У режимі дистанційного навчання - вивчення курсу додатково передбачає приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Google Meet (для занять у режимі відеоконференцій). У цьому випадку здобувач має самостійно потурбуватися про якість доступу до інтернету. Для роботи в дистанційному форматі потрібні ноутбук / персональний комп'ютер / мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для:

- комунікації та опитувань,
- виконання домашніх завдань,
- виконання завдань самостійної роботи,
- проходження тестування (поточний, підсумковий контроль) тощо.

7. Політика дисципліни.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання завдань відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватися в онлайн/змішаній формах за погодженням із керівником курсу.

8. Система оцінювання та вимоги.

Здобувач допускається до складання заліку з дисципліни, якщо ним повністю виконані всі види робіт, передбачені робочим навчальним планом та програмою навчальної дисципліни.

Залік - це форма підсумкового (семестрового) контролю, яка передбачає оцінювання засвоєння здобувачами навчального матеріалу на підставі поточного контролю результатів виконання ним певних видів робіт (на практичних, семінарських і лабораторних, індивідуальних заняттях), так і результатів виконання самостійних завдань.

Засвоєння матеріалу оцінюється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи здобувачів) проводити за критеріями:

- 0% завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково або невчасно, а відповідь містить суттєві помилки методичного характеру,
- 60% завдання виконано повністю, але невчасно, а відповідь містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте відповідь містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Розподіл балів за видами діяльності:

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	кількість одиниць	максимальна кількість балів	Форма контролю
Робота на семінарському занятті	6	10	60	Залік
Виконання завдань для самостійної роботи	8	5	40	
Разом			100	
Розрахунок балу за залік :60+40 = 100				

Значення оцінки

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за стобальною шкалою		Оцінка за національною шкалою	Значення оцінки
A	90-100		«зараховано»	Відмінно-відмінний рівень знань (умінь) В межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	80-89			Дуже добре -рівень знань достатньо високий (умінь) В межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-79			Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74			Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68			Достатньо мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	30-59		«не зараховано»	Незадовільно - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки
F	1-29			Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота вивченням курсу з повторним

9. Рекомендовані джерела інформації:

Рекомендовані джерела інформації до теми (основна література; допоміжна література; інформаційні ресурси в мережі Інтернет)

Основна література

1. Вознесенська О. Л. Арт-технології у розв'язанні конфліктів. Київ : Human Rights Foundation, 2019. 32 с.
2. Енциклопедичний словник з арт-терапії; [за заг. ред. О. Л. Вознесенської, О. М. Скар. Київ. 2017. 312 с.
3. Костюченко О. В. Адаптивна роль метафоричного моделювання актуальної дійсності у студентів. *Актуальні проблеми психології*: зб. наук. пр. Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. Київ:Фенікс, 2020, 12(27). Психологія творчості, 155-165.
4. Костюченко О. В. Психологічна роль одоративної складової світосприймання у життєдіяльності сучасника. *Психологія свідомості: теорія і практика наукових*

досліджень : матер. Міжн. Наук.-практ. Конф.(Київ, 812. 2023). Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. 128 с. (Київ, ТНУ, 8.12.23). С.93-98.

5. Назаревич В. Я АРТ. Посібник із саморегуляції методами арттерапії. Рівне, 2020.
6. Тараріна О. В. Практикум з арт-терапії. Скриня майстра. Астамір-В, 2022, 224 с.
7. Тараріна О. В. Практикум з арт-терапії в роботі з дітьми. Астамір-В, 2018.
8. Тараріна О. В. Супервізія в арт-терапії: складні випадки та делікатні теми в роботі психолога. Астамір-В, 2018.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Арт-терапія в роботі психолога: інноваційні підходи : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Кропивницький, 20–27.04.2021); уклад. Молчанова О.М.; за заг. ред. Жосана О.Е. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2021. 150 с. Режим доступу: <http://www.ppko-koippo.edukit.kr.ua/Files/downloads/%D0%97%D0%B1.%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80.%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84.%20%D0%B0%D1%80%D1%82-%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F%202021.pdf>
2. Ільченко І.С. Арт-терапія: навч. посібн. для студ. Умань: Вид-полігр центр «Візаві», 2013. Режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/2195/1/Art-terapiya.pdf>
3. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібн. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с. Режим доступу: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3301/1/%D0%90%D1%80%D1%82%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F-19-10-20.pdf>
4. Kostyuchenko O.V. Recreational potential of metaphORIZATION in mental self-regulation of the students. *Mental Health: Global Challenges Journal*, 3(2), 28-37. Режим доступу: <https://doi.org/10.32437/mhgcj.v4i2.78>
5. Простір арт-терапії : Зб. наук. праць / УМО, 2022, ВГО «Арт-терапевтична асоціація»; редкол.: Лушин П.В. та ін. Київ. Вип. 2 (32). 154 с. Режим доступу: https://www.academia.edu/97648265/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%D1%80_%D0%B0%D1%80%D1%82_%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%97_%D0%97%D0%B1_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%8C_%D0%92%D0%B8%D0%BF_2_3_2_
7. [www // Art therapy Online: ATOL Heather Tuffery та ін.\)](http://www.arttherapyonline.com/)